

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Yozgat Milletvekili Bekir Bozdağ'ın; Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkındaki Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/566)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Bekir Bozdağ
Yozgat

GENEL GEREKÇE

Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunun 2 nci maddesine göre; “Anayasa değişikliğinin halkoylaması, ilgili Anayasa Değişikliği Kanununun Resmi Gazetede yayımını takip eden yüzyirminci günden sonraki ilk pazar günü yapılır.” Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması için öngörülen bu süre, değişiklik konusunda doğru ve çoğul bilgilere erişim ve kanaat oluşumu için gerekli olan sürelerin hayli üstündedir ve halkoylamasının güncelliğini eskitecek kadar da uzundur. Toplum bu kadar uzun süre halkoylamasına yoğunlaştırmanın rasyonel demokrasi ilkeleri ile de bağdaşır yanı yoktur.

Halkoylaması için öngörülmuş yüzyirmi günlük süre, seçim kanunlarına paralellik sağlamak amacıyla konulmuş olsa da halkoylaması klasik anlamda bir seçim değildir. Burada bir seçim sürecinde olduğu gibi ön seçim, aday tespiti, itiraz süreleri gibi zaman alan süreler de işin doğası gereği yoktur.

Kaldı ki Anayasa değişikliği tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulması ve görüşülmesi, özel bir usul tabidir. Genel Kurulda değişikliğin iki kez görüşülmesi zorunluluğu, teklifin ve teklife ilişkin lehte ve aleyhteki görüşlerin topluma erişimini kendiliğinden sağlamaktadır.

Arz edilen nedenlerle Anayasa değişikliklerinin halkoyuna sunulması için öngörülmuş yüzyirmi günlük süre kırkbeş gün olarak değiştirilmiş ve böylelikle halkoylaması süresi kısaltılmıştır.

Yabancı ülkelerdeki vatandaşların halkoylamasından kırk gün önce başlayan oy verme süreleri de Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunun 2 nci maddesindeki “yüzyirmi günlük” sürenin “kırkbeş güne” indirilmesine paralel olarak onbeş güne indirilmiştir.

Teklifte belirtilen süreler, gerçekleştirilen seçimler gözetildiğinde oylama işlemleri için de yeterlidir.

Belirtilen işbu gerekçelere göre bu teklif verilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanununun 2 nci maddesine göre Anayasa değişikliğinin halkoylaması için öngörölmüş “yüzyirmi” günlük süre, “kırkbeş” gün; yabancı ölkelerdeki vatandaşların halkoylamasından “kırk gün” önce başlayan oy verme süresi, “onbeş gün” olarak değiştirilmiştir.

Madde 2- Yürürlük maddesidir.

Madde 3- Yürütme maddesidir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

Esas No.: 2/566

20.01.2010

Karar No.: 14

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlıkça 08.01.2010 tarihinde esas olarak Anayasa Komisyonuna havale edilen Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Yozgat Milletvekili Bekir Bozdağ'ın "Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkındaki Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/566)" Komisyonumuzun 19 Ocak 2010 tarihli toplantısında görüşülmüştür.

Toplantımıza Adalet Bakanı Sayın Sadullah Ergin ile Adalet Bakanlığı yetkilileri de katılmışlardır.

Teklif; 23.5.1987 tarihli ve 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunda; Anayasa değişikliklerinin halkoylaması için öngörülmüş olan "yüzyirmi" günlük sürenin "kırkbeş", yabancı ülkelerdeki vatandaşların halkoylamasından "kırkgün" önce başlayan oy verme süresinin "onbeş" güne çekilmesini öngörmektedir.

Komisyon Başkanı Prof. Dr. Burhan Kuzu toplantıyı açış konuşmasında halkoylamasının ülkemizde sıkça başvuru olan bir kurum olmadığına dikkat çekmiştir. Dünyada farklı örneklerine rastlanan halkoylamasına ülkemizde beş kere gidilmiştir. En son örneğini Cumhurbaşkanı halkın seçmesini öngören düzenlemenin de yer aldığı Anayasa değişikliğinde yaşadık. Geçmişte halkoylaması için öngörülen 120 günlük süre, Kanuna eklenen bir geçici maddenin kabulü ile 40 gün olarak başarıyla uygulanmıştır. Bu nedenle daha kısa bir sürenin halkoylaması için kabulü gelişen teknolojik alt yapı karşısında uygun olacaktır. Kaldı ki, bu Kanunun ilk sunulan teklifinde bu süre 60 gün olarak belirlenmişti. Anayasa Komisyonu ülkenin coğrafi şartlarını düşünerek sürenin 120 gün olmasını uygun bulmuştu.

Adalet Bakanı Sayın Sadullah Ergin; 3367 Sayılı Kanunun ilk halinde öngörülen sürenin 60 gün olduğunu; ancak ülkenin iklimi ve coğrafi şartları göz önüne alınarak Anayasa Komisyonunda 120 güne çıkarıldığını söylemiştir. Bu Kanunun kabulünden kısa bir süre sonra eklenen bir geçici madde ile 40 günde referandum yapma tecrübesini ülkemiz yaşamıştır. Bugün teknolojik alt yapı o günlere göre oldukça ileri durumdadır. Bu gelişme karşısında 120 gün oldukça uzundur. Ülkemizde gerçekleştirilen halkoylamaları değerlendirildiğinde alt yapı açısından geline bu noktada 120 günün kısaltılması uygun olacaktır.

Teklif sahibi Yozgat Milletvekili Bekir Bozdağ; Teklifte yer alan gerekçeleri tekrarla 120 günlük sürede gündemden uzaklaştırıldığını, sadece Yüksek Seçim Kurulunun ilanlarının konuyu gündeme taşıdığını, süre kısaltıldığı takdirde tartışmaların güncelliğini ve sıcaklığını koruyacağını ifade etmiştir. Halkoylamasında seçimlerde söz konusu olan ön seçim, itiraz, aday tespiti vs. zaman alan sürelerin olmaması da gözden uzak tutulmamalıdır.

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı Teklif ile ilgili görüşünü Komisyonumuza yazılı olarak ulaştırmıştır. Bu görüş toplantımızda okunmuştur. Kurul; seçim iş ve işlemlerindeki süreler yönünden Kanunun 2 nci maddesindeki 120 günlük sürenin 60, Kanunun 6 ncı maddesindeki 40 günlük sürenin 20 gün olarak değiştirilmesinin uygun olacağını belirtmektedir.

- Bazı üyelerimiz görüşülmekte olan Teklife konu kanunun usul kanunu olduğunu, Anayasa değişikliklerinde uygulanacağını ifade etmişlerdir. Anayasa değişikliği toplumsal mutabakat belgesi olmalıdır. Dayatma, tepki üzerine değil; bütünlük içinde, uzlaşma ile ele alınmalıdır. Sosyal, siyasi ve ekonomik zeminde uzlaşma sağlanmalıdır. Milli birlik ve bütünlük hedefine ulaşma amaçlanmalıdır. Bu uzlaşma sağlanırsa Anayasa tartışılır olmaktan, çatışma alanı olmaktan kurtulur. Uzlaşmanın zemini Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Kurucu iktidar tartışmalarını önlemek için anayasa yapma yetkisi 24 üncü Dönem Parlamentosuna bırakılmalıdır. Yeni anayasa üniter yapı, milli birlik ve bütünlükle ilgili kavramları örselememeli, Cumhuriyetin temel niteliklerine dokunulmamalı, kuvvetler ayrılığı ilkesine dayanan parlamenter sistem zedelenmemeli, hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı ve hakim teminatı yıpratılmamalıdır. Tepki Anayasası değil ama uzlaşma Anayasası olmalıdır. Uzlaşma Komisyonu kurulur, demokratik bir sözleşmeyi başarır ve halka bu taahhütle giderlerse 24 üncü Dönem Parlamentosu tartışmaları geride bırakarak yeni bir Anayasa yapabilir. Bu şart gerçekleşirse süre otuz gün bile olabilir.

Teklifin aleyhinde bazı üyelerimiz şu görüşleri dile getirmişlerdir;

- Anayasa değişiklikleri ile ilgili önemli bir konuyla ilgili halkoylaması süresinin kısaltılmasını fiziksel koşullara bağlamak anlaşılır değildir. Sağlıklı sonuç alınabilmesi için her kesim en ayrıntılı şekilde bu konuyu tartışmalıdır. Yurt dışındaki vatandaşlarımıza oy kullanma hakkını tam sağlayamamışken bir de süreyi kısaltmak "oy kullanmayın" demenin bir başka şeklidir. Seçimlerin eşit şekilde yapılmasını da engelleyecektir.

- Halkoylaması Anayasal bir kurum, demokratik bir yöntemdir. Anayasa değişikliğinin alt yapısı hazırlanmaktadır. Hızlı bir değişiklik toplumsal kaos yaratacaktır. Çoğunlukla azınlığın çatışması önlenmeli, adalet duygusu zedelenmemelidir. Anayasa değişikliğinde öncelik dokunulmazlıkların, Geçici 15 inci Maddenin kaldırılması olmalıdır.

- Bu Parlamentosunun Anayasa değişikliği yapıp yapamayacağı iyi değerlendirilmeli, meşruiyeti tartışma konusu yapılmamalıdır.

Teklifin aleyhindeki bu görüşlere cevaben bazı üyelerimiz şu görüşleri dile getirmişlerdir;

- Referandum ya da halkoylaması halka başvurmadır. Halka müracaat etmekten rahatsız olunmamalıdır.

- Bu Parlamento meşru bir seçim sonucu oluşmuştur. Anayasa değişikliği yapmasının önünde hiçbir engel bulunmamaktadır.

- Anayasa değişiklikleri özel görüşme usulüne tabidir. Teklifi ve kabulü nitelikli çoğunluk gerektirmekte, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda iki kere görüşülmekte ve iki görüşme arasında en az kırksekiz saat geçmesi aranmaktadır. Dolayısıyla bu süreçte teklif olgunlaşmakta kamuoyunun bilgilenmesi sağlanmaktadır.

- Kanunlar milletin ihtiyaçları için yapılmalıdır; partilerin ihtiyaçları için değil. Niyet okuma son derece yanlıştır. Bu bir usul yasasıdır. Anayasa değişikliği gündeme geldiğinde tartışılmalıdır.

- Ülkemiz 50-60 günde sağlıklı bir seçim yapabileceğini göstermiştir. Halkoylaması süresinin de güncel şartlar doğrultusunda kısaltılmasının bir mahsuru olmamalıdır.

Teklifin tümü üzerindeki bu görüşmelerden sonra oy çokluğu ile maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

Teklifin 1 inci maddesi üzerinde Yüksek Seçim Kurulu'nun da görüşleri dikkate alınarak verilen bir önerge Komisyonumuzca kabul edilmiştir. Bu önerge ile; halkoylaması için öngörülen süre "altmış gün" olarak belirlenmiş, yabancı ülkelerdeki vatandaşların halkoylamasına katılması için öngörülen kırk günlük süre "yirmi gün"e çekilmiştir. Ayrıca 298 Sayılı Kanununun 94 üncü maddesinde düzenlenmiş olan "yurt dışındaki vatandaşların oy kullanması" konusu bu maddeden çıkarılıp, kanuna eklenen 94/A - 94/E Maddelerinde düzenlendiğinden bu husus göz önüne alınarak madde yeniden yazılmıştır. Bu önerge doğrultusunda 1 inci madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Teklifin yürürlük ve yürütmeyi düzenleyen 2 ve 3 üncü maddeleri Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Teklifin tümü ve redaksiyon yetkisi oya sunulmuş ve Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Burhan Kuzu</i>	<i>Ayhan Sefer Üstün</i>	<i>Fatoş Gürkan</i>
İstanbul	Sakarya	Adana
Kâtip	Üye	Üye
<i>İsmail Bilen</i>	<i>Atıla Emek</i>	<i>Canan Candemir Çelik</i>
Manisa	Antalya	Bursa
	(Muhalefet şerhi ektedir)	
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Daniş</i>	<i>H. Hasan Sönmez</i>	<i>Haydar Kemal Kurt</i>
Çanakkale	Giresun	Isparta
Üye	Üye	Üye
<i>Nevzat Korkmaz</i>	<i>Mehmet Ali Özpolat</i>	<i>İbrahim Hasgür</i>
Isparta	İstanbul	İzmir
	(İmzada bulunamadı)	
Üye	Üye	Üye
<i>Mustafa Ünal</i>	<i>Musa Sivacıoğlu</i>	<i>Hasan Kara</i>
Karabük	Kastamonu	Kilis
Üye	Üye	Üye
<i>Atilla Kart</i>	<i>Ayşe Türkmenoğlu</i>	<i>Faruk Bal</i>
Konya	Konya	Konya
(Muhalefet şerhi ektedir)		
Üye	Üye	Üye
<i>Hüsni Tuna</i>	<i>Şahin Mengü</i>	<i>Behiç Çelik</i>
Konya	Manisa	Mersin
	(Muhalefet şerhi ektedir)	
Üye		Üye
<i>İsa Gök</i>		<i>Mustafa Çetin</i>
Mersin		Uşak
(Muhalefet şerhi ektedir)		

MUHALEFET ŞERHİ

Anayasa Değişikliklerinin Halk Oyuna Sunulması Hakkındaki Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair 2/566 sayılı Komisyon Raporu'na aşağıda yazılı sebeplerle muhalefet ediyoruz. Şöyle ki;

Demokrasi, çoğunluğun egemen olduğu bir yönetim olmakla beraber, bu durum azınlığın temel hak ve özgürlüklerini bertaraf etme gerekçesi olamaz, olmamalıdır. Demokrasi belli bir çoğunluğun yönetimi olmakla beraber, azınlığın hakları, çoğunluğun iyi niyetine bağlı tutulamaz.

Demokrasilerde esas olan çoğunluk-azınlık çatışmasının önlenmesidir. Demokrasinin üstün ve bâriz olan yönü "tahammüllü tartışma" zeminini ve adalet duygusunu yaratmaktır.

Bu ilkeler çerçevesinde değerlendirme yapıldığında, anayasal bir kurum olan referandumun istisnai olarak uygulanması gerektiği kanısındayız. Referandumun çerçevesi, hangi konu ve amaca hizmet edeceği net olarak ifade edilmelidir. Temel hak ve özgürlüklerin sadece devlete karşı korunması yetmez, çoğunluğa karşı da korunması gerekir. Zira, çoğunluğun, tem hak ve özgürlükleri tanımaması, yok etmesi kabul edilemez. Bu takdirde demokrasinin varlığından söz edilemez.

Getirilen teklif ve hazırlanan rapor bu yönüyle belirsizlikler içermektedir. Dayatmacı bir anlayışla, toplumda ayrışma ve kutuplaşmayı tırmandırmak amacıyla hazırlanacağı aşıkaran anayasa değişikliklerine zemin hazırlamak amacıyla bu teklifin getirildiği anlaşılmaktadır. Aradan geçen 7 yılı aşkın süre AKP İktidarının bu vasfını ortaya koymuştur. Toplumsal bir anlaşma olan anayasa değişikliklerinin hazırlanması aşamasında sivil toplum, meslek odaları, siyasi partiler ile diyalog ve uzlaşma içinde olunması gerekirken bu yönde hiçbir çalışmanın yapılmadığı bilinmektedir.

AKP çoğunluğunun bu kapsamda Yargı'yı bağımlı hale getirmeyi, Yargı'nın yetki ve görev alanını daraltmayı hedefleyen Anayasa değişikliklerine zemin yaratmak amacıyla getirmiş olduğu bu yasa teklifi ve teklif doğrultusunda hazırlanan Komisyon Raporuna; açıkladığımız gerekçelerle muhalefet ettiğimizi içeren iş bu şerh Komisyon Başkanlığına saygıyla sunulur.

Atila Emek

Antalya

Şahin Mengü

Manisa

İsa Gök

Mersin

Atila Kart

Konya

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GRUP
BAŞKANVEKİLİ YOZGAT MİLLETVEKİLİ
BEKİR BOZDAĞ'IN TEKLİFİ

ANAYASA KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**ANAYASA DEĞİŞİKLİKLERİNİN HAL-
KOYUNA SUNULMASI HAKKINDAKİ
KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ**

**ANAYASA DEĞİŞİKLİKLERİNİN HAL-
KOYUNA SUNULMASI HAKKINDA
KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 23/05/1987 Tarihli ve 3376 Sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanununun 2'nci maddesindeki "yüzyirminci günden" ibaresi "kırkbeşinci günden", 6'ncı maddesinin birinci fıkrasındaki "40 gün" ibaresi "onbeş gün" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 1- 23/5/1987 tarihli ve 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanununun 2'nci maddesinde yer alan "yüzyirminci günden" ibaresi "altmışıncı günden", 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "Kanunun 94 üncü maddesi uyarınca, yabancı ülkelerdeki vatandaşlar halkoylamasından 40 gün" ibaresi "Kanun uyarınca yabancı ülkelerdeki vatandaşlar halkoylamasından yirmi gün" olarak değiştirilmiştir.

Yürürlük

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

